

קמיצה מכלי שע"ג קרקע

-האם רבא פליג על ר' ירמיה, החילוק בין קידוש קומץ בכלי שע"ג לקידוש מנחה וקמיצה ומקידוש ליפסל, בביאור ספיקו של רבא אם מדם ילפין -

❖ גמ': "אלא שמע מינה 'קומצין' מכלי שעל גבי קרקע".

בהא דלא אמרין 'מקדשין' בכלי שע"ג קרקע

א. **יעו' בתוס' חיצוניות בשיטמ"ק שתמהו:** "האי בקידוש מנחה איירינן ולא בקמיצה", וא"כ מדוע נקטה הגמ' הלשון שמע מינה 'קומצין' מכלי. **ועיי"ש שתי:** "לקמן מספקא ליה אי שווין הן קידוש כלי וקמיצה, דמסתברא דקידוש כלי דקמיצה עדיף, ומשום הכי דייק ש"מ קומצין מכלי שע"ג קרקע כי היכי דקסברת מקדשין...". **היינו, דחזינן בדברי רבא להלן (ז):** שיותר פשוט הך דינא דקומצין מכלי שע"ג קרקע מאשר שמקדשין את הקומץ, ונמצא שאם מקדשין בכלי שע"ג קרקע כ"ש שקומצין מכלי שע"ג קרקע, וע"כ הוסיף לו גם הך דינא דקומצין מכלי שע"ג קרקע.

ב. **אך יעו' בשפת אמת שתמה מיניה וביה:** "כיון דרבא מסיק לקמן דנהי דקומצין מכלי שע"ג קרקע מ"מ אין מניחין הקומץ בכלי שע"ג קרקע וא"כ טפי הו"ל למימר ש"מ דמניחין הקומץ כו". **היינו,** דכיון שעכ"פ מצאנו בגמ' מאן דס"ל שקומצין מכלי שע"ג קרקע ואין מקדשין קומץ בכלי שע"ג קרקע א"כ עיקר החידוש חסר מן הספר, דלהך מ"ד נמצא דבהך דינא דקומצין מכלי שע"ג קרקע אין מבואר כלל הדין של מקדשין בכלי שע"ג קרקע. [והיה מקום לומר שכוונת השיטמ"ק דהו"ל כאילו אמר לו מקדשין בכלי שע"ג קרקע וכל שכן שקומצין מכלי שע"ג קרקע. אך מאריכות דבריו משמע שא"ז כוונתו], וצ"ע.

ג. **ועיי"ש עוד שהק':** "וגם לרבא תקשי באמת למה לא מוקי הכי שהניחו בכלי שע"ג קרקע", וצ"ע. **היינו, שמדברי רבא במסקנתו דילפינן מדם** משמע דפליג על ר' ירמיה וס"ל שאין מקדשין קומץ בכלי שע"ג קרקע, וא"כ לדידיה הדרא קושיא לדוכתא, דהו"ל לר' יוחנן לתרץ לו דאיירי בכלי שע"ג קרקע. [ועיי"ש מה שתי' בדוחק דהוי מצי למימר ג"כ בכה"ג ועדיפא מינה קאמר שהחזירו ע"ג ביסא]. **אך יעו' במנחת אברהם (עמ' ע"ט)** ד"ל שבאמת רבא לא פליג על מסקנת ר' ירמיה במה שהוכיח מהא דלא משני ליה דאיירי בכלי שע"ג קרקע, ומשום דרבא איירי בקידוש קומץ ליקרב ויש לחלק בין דין קידוש קומץ כשר ליקרב לדין קידוש ליפסל, וכמשי"ת.

בביאור החילוק שבין קידוש קומץ בכלי שע"ג קרקע לבין קמיצה וקידוש פסולין בכלי שע"ג קרקע

א. **יעו' בגמ' להלן דטעמיה דרבא** דקידוש קומץ לא מהני בכלי שע"ג קרקע הוא משום דילפינן לה מקבלת דם שצריכה להעשות כשהכלי ביד הכהן, **ויתכן לומר** דהא דבעינן שהכלי לא יהיה מונח ע"ג קרקע הוא משום שכשהכלי אינו ביד הכהן לא חשיב שהכהן הוא המקבל את הדם. **ולפי"ז נמצא** שהריעותא בכלי שע"ג קרקע אינו מחמת גריעותא דכלי שרת כשהוא על הקרקע, אלא הוא דין בצורת הקבלה דלא חשיב קבלה כשהכלי אינו ביד הכהן. **וא"כ ודאי שכל הריעותא שייכת דווקא בעבודת הקבלה או בקידוש קומץ דהוי כקבלה, משא"כ לענין עצם מעשה הקמיצה דבזה שפיר י"ל דס"ל לרבא דמהני אף מכלי שע"ג קרקע כיון שאין כאן שום ריעותא בעצם מה שהכלי אינו ביד כהן. ומשום כך גם סבירא ליה לחלק בין קידוש המנחה בביסא לבין קידוש הקומץ, שבאמת לגבי עצם הקידוש של הקומץ לא איכפת לן במה שהכלי ע"ג קרקע, ורק לענין עבודת הקבלה שבקומץ כלפי זה הוא דדמי לדם ובעינן שהכלי יהיה ביד הכהן ע"מ שייחשב כאילו קיבלו.**

ב. **והנה כבר ייסדו האחרונים (יעו' מקדש דוד סי' ז' אות ב' ובכתבי הגר"ז זבחים יג.)** **שבעבודת הקבלה איכא תרתי.** גם את עצם קבלת הדם וגם דין קידוש ע"י כלי שרת. **ולפי"ז י"ל עוד,** דאף דלענין קידוש להקרבה בעינן שתתקיים גם עבודת הקבלה מ"מ כ"ז הוא לקידוש ליקרב, אבל לענין 'קידוש ליפסל' בזה שפיר י"ל שלענין זה לא בעינן שייחשב שאף נעשה בזה 'קבלה' אלא די לנו במה שנתקדש על ידי עבודת הפסול, וכיון דאף רבא סבור שכלי שע"ג קרקע מהני לענין קידוש גרידא שפיר י"ל שאף הוא מודה דאחר שהניח הפסול את הקומץ בכלי שע"ג קרקע שוב א"א לחזור ולקמץ, דאף דלא אהני להחשב קבלה מ"מ שפיר אהני להתקדש לענין ששוב א"א לחזור ולקמץ.

ג. **באופן,** שדברי רבא אינם נוגעים כלל לדברי ר' ירמיה. **דרבא איירי גבי קידוש ליקרב** שיש בה גם מעשה של 'קבלה', ובזה כו"ע מודו דבעינן כלי ביד כהן דבלא"ה לא חשיב שנתקבל על ידו. **אבל ר' ירמיה איירי לענין 'קידוש ליפסל'** ולזה לא בעינן שתתקיים 'עבודת הקבלה' אלא רק קידוש כלי, וע"כ לא איכפת לן מה דהכלי ע"ג קרקע. **ומתיישבת קו' השפת אמת.**

קמיצה מכלי שע"ג קרקע

-האם רבא פליג על ר' ירמיה, החילוק בין קידוש קומץ בכלי שע"ג לקידוש מנחה וקמיצה ומקידוש ליפסל, בביאור ספיקו של רבא אם מדם ילפינן - ד. **ומתוך כך מתיישבת היטב תמיהת התוס' שבשיטמ"ק**, דהא ודאי שא"א להוכיח [מהא דלא משני ליה ר' יוחנן דאיירי שהחזיר לכלי שע"ג קרקע] לענין עצם ההלכה דמקדשין בקומץ בכלי שע"ג קרקע, דשאני דברי ר' יוחנן דאיירי בקידוש ליפסל דלא בעי עבודת קבלה. וכל מה שיש להוכיח משם לענין מנחה 'כשרה' הוא רק כלפי קמיצה, דכיון דחזינן דמהני כלי שע"ג קרקע לענין קידוש ליפסל הרי חזינן שאין ריעותא בעצם הדבר שהכלי מונח ע"ג קרקע, וא"כ שפיר יש להוכיח משם דה"ה שאפשר לקומץ מכלי זה.

קו' בדרכו של המנח"א

א. **אך יש להעיר מכמה אנפי: חדא. שלפ"ז צ"ב עיקר ספיקו של רבא**, שאם נימא שהטעם שרבא פשט דילפינן מדם הוא משום שבקידוש קומץ יש גם עבודת קבלה, א"כ צריך ביאור מדוע בכלל נסתפק רבא שמא ילפינן ממנחה, והרי שאני קידוש מנחה שאין שייך בה עבודת קבלה וע"כ שפיר מקדשין המנחה בכלי שע"ג קרקע. **ודוחק לומר שבזה גופא נסתפק רבא**, האם יש בקידוש קומץ נאמרה רק ההלכה של קידוש או גם ההלכה של קבלה. **וצריך לומר כמבואר בחי' המיוחסים לרשב"א** דהא הוי פשיטא לן שקידוש קומץ דמי לדם לענין קבלה, אלא שהנידון הוא האם עדיף ללמוד דיני מנחה ממנחה או לדמות מילתא לדדמי ליה ואפי' דילפינן ליה מדם. [וע"ע להלן משי"ת בזה בארוכה].

ב. **עוד יש להעיר** שהרי כל דבריו מיוסדים על ההנחה שטעמיה דרבא דמדם ילפינן הוא משום שבנתינת הקומץ לכלי יש קיום של מעשה קבלה. **אך יעו' לשון רש"י (ד"ה מדם):** "מקבלת דם... 'וקידוש קומץ' כנגד קבלה...". **ומשמעות לשון רש"י** שבקומץ אין כלל 'עבודת קבלה' אלא רק 'עבודת קידוש' בלבד, ודווקא כלפי נידון זה של קידוש הקומץ הוא דאמרין דדמי לקבלה. **וא"כ הרי מבואר להדיא בדברי רש"י** דהא דסבירא ליה לרבא דמדם ילפינן לה לאו היינו משום דדמי לה בעבודת הקבלה, אלא אדרבא, משום דדמי לה בקידוש הקומץ.

ג. **עוד יש להעיר**, דיעו' להלן פלוגתא דרבוותא האם מה שרבא פשט למילפינהו מדם הוא משום דס"ל דדמי לדם באופן העבודה [דתרוייהו עבודת קבלה הם], או משום שממדות שהתורה נדרשת בהם יש לנו לדמותו לדם. ולכא' להך צד שהנידון הוא האם אפשר ללמוד דם ממנחה הרי נמצא דטעמיה דרבא אינו משום דקידוש קומץ דמי לקבלה, וא"כ שוב אין לנו מקור בדעת רבא לחלק בין קידוש קומץ ליקרב לקידוש קומץ ליפסל, וצ"ע.

ד. **עוד יש להעיר**, שלדרך זו נמצא שהוכחת ר' ירמיה מהני גם לענין קידוש 'המנחה' בכלי, וא"כ מדוע נקט הלשון 'שמע מינה 'קומצין' מכלי שע"ג קרקע', והשמיט הא דשמעינן מינה ד'מקדשין מנחה' בכלי שע"ג קרקע, וצ"ע.

ה. **ובעיקר דבריו יש לדון**, דלהמתבאר נמצא שיתכן שהכלי שרת מקדש את הקומץ אף בלא שנתקיימה בו קבלה כדינו, [והיינו במונח ע"ג קרקע דלא חשיב קבלה אך מהני לענין קידוש]. **וצ"ע בזה, דיעו' ברש"י סוטה יד:** (ד"ה הדר): "הדר מקדש ליה בכלי, שמקבלו בכלי שרת כדכתיב וישם באגנות". **ודברי רש"י צ"ת**, שהרי בהך קרא דוישם באגנות לא נתבאר כלל הך דינא דקידוש כלי, [ומה גם דאיירי בעולת הר סיני שהיתה בבמה ולא היה בה כלי שרת כלל], והא ודאי שעצם ההלכה דבעינן כלי שרת אינו בהכרח לצורך קידוש הדם, [דיעו' במשנה להלן צו. "כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים". ועיי"ש ברש"י (ד"ה מעשה כלי): "לשה ועריכה הכל בכלי שרת"]. **וא"כ הרי לכא' אין לנו מקור** מהא דבעינן כלי שרת לומר שגם בעינן **שיתקדש בכלי שרת. ועל כרחין צריך לומר** דמאיזה טעם שהוא הקבלה עצמה היא הגורמת שהכלי שרת יקדש את הדם, וצ"ע. **ועכ"פ מבואר בזה שדין קידוש כלי שרת לא יתכן אלא א"כ נתקיימה בו גם עבודת הקבלה. וכ"ז הוא לכא' דלא כמש"כ המנח"א** שיתכן קידוש כלי שרת אף במקום שלא חשיב שנתקיימה עבודת הקבלה, וצ"ע.

ביאור הגר"ד ביסוד החילוק בין קידוש קומץ ליקרב לקידוש קומץ ליפסל

א. **ושמעתי לבאר בא"א החילוק בין דברי רבא דאיירי בקידוש ליקרב לבין ד' ר' ירמיה דאיירי בקידוש ליפסל. דיעו' בכתבי הגר"ז** שביאר שהנידון בסוגיית דלעיל האם כלי שרת מקדשים פסולים ליקרב לכתחילה או שאינם מקדשים

¹ ויעו' במקד"ד סי' ז' אות ב' (ד"ה ולהרמב"ם) מש"כ בדעת הרמב"ם דס"ל שאם קיבל בב' כלים וחזר ועירבן כשר, ועיי"ש שביאר: "ל"ל דקבלת הדם הוא מתחילה כשמקבל בב' כלים רק שלא נתקדש הדם וכדקתני אם קיבל פחות מכדי הזאה בכלי זה כו' לא קידש מ"מ קבלה הוי רק שמחוסר קידוש... והקידוש הוא נעשה אח"כ כשמערבן". ומבואר בזה שהקידוש אינו תלוי בקבלה, ולכא' הוא דלא כמשנ"ת. אך זה אינו, דהתם איירי שנתקבל בכלי כדינו ואך שמחוסר קידוש ובהו שפיר ל"ל דאחר שצירף השיעור שוב מהני הכלי לקדשם, משא"כ במקום שלא נתקיימה כלל קבלה בזה לכא' צ"ל שאין הכלי שרת ראוי לקדשם, וצ"ע.

קמיצה מכלי שע"ג קרקע

האם רבא פליג על ר' ירמיה, החילוק בין קידוש קומץ בכלי שע"ג לקידוש מנחה וקמיצה ופסול, בביאור ספיקו של רבא אם מדם ילפינן - אלא ליפסל, לא איירי כלפי דין קידוש פסולים ליקרב לכתחילה מדין אעל"י, שזה כבר פשט ליה ר' יוחנן בזבחים שגם בכלי שרת שייך דין אעל"י. אלא כל הנידון בסוגיין הוא האם אפשר להחשיב את קומץ הפסול כנתקדש בכלי שרת, שאם נימא דמהני להחשיבו שנתקדש בכלי שרת ממילא הו"ל כקמצים שקדשו בכלי ושוב שייך בהם גם דין אעל"י, ור' יוחנן פשט לו דלא חשיב קמצים שקדשו בכלי. **וע"ז הוא דאיתא בגמ'** שהגם דפשט ליה דלא חשיב קמצים שקדשו בכלי ומשום כך לא שייך בהם דין אעל"י, מ"מ מהני מה שנתנם בכלי לקדשו לענין ששוב א"א להחזירו לכלי ולחזור ולקמוץ. **ולפי"ז צריך לומר**, דכ"מ דבעינן שהפסול יתן הקומץ בתוך הכלי אי"ז לענין קדושה, אלא לענין קביעות שם קומץ, **דכשנכנס בכלי שרת** נקבע שם קומץ ידיה וע"כ שוב א"א להחזירו לתוך הכלי, [וע"ע רש"י יומא כט: ד"ה כלי שרת "...מאחר שזה קרוי קומץ..."], ומשמע שע"י קידוש כלי חל עליו 'שם קומץ' דו"ק].

ב. **ועכ"פ נמצא** דמהא דחזינן דמהני נתינת הקומץ הפסול בכדי שלא יוכל לחזור ולקמוץ אין לנו שום ראי' להא דכלי שרת מקדשים ע"ג קרקע, שהרי התם לא אהני הך כלי שרת לקדשו כלל. **וכ"מ דיש לנו להביא ראי'** הוא רק לענין זה **שיש לו תורת כלי שרת גם כשהוא ע"ג קרקע**. [וכמשנ"ת שהטעם שא"א לחזור ולקמוץ הוא משום שע"י שנכנס לכ"ש נקבע בו שם קומץ וא"א לחזור ולקמוץ]. **וע"כ לא מיייתי הגמ' ראי' לענין 'קידוש' בכלי שע"ג קרקע** שזה אינו מוכח שם כלל, וכ"מ דאפשר להביא ראי' משום הוא רק לענין דיש לו תורת כלי שרת גם כשהוא ע"ג קרקע. **והנפק"מ בזה הוא רק לענין קמיצה מכלי שע"ג קרקע**, דכיון שיש לו תורת כלי שרת גם כשהוא ע"ג קרקע ע"כ מהני מעשה הקמיצה משם. **וע"ע כע"ז בשיעורי הגר"ד**.

ג. **אך יש להעיר שבכתבי הגר"ז** האריך לשלול עיקר דרך זו להעמיד שהנידון בסוגיא הוא האם חשיב כלי שרת כשאינו ביד כהן. **אך י"ל שכ"ז** הוא אחר שר' ירמיה הוכיח מקידוש פסולין דחשיב כלי שרת אפי' כשהוא ע"ג קרקע. ובאמת הנידון של אבימי ורבא היה כלפי עצם העבודה, האם מהני עבודה כשהכלי ע"ג קרקע. וכלפי זה שפיר הוכיחו משולחן ובזיכין וכמש"כ הגר"ז.²

ד. **באופן, שלדרך קמא** [מנח"א] **נמצא דמקידוש פסולין ילפינן תרתי**. גם דין 'קידוש מנחה' וגם דין 'קמיצה' מכלי שע"ג קרקע, ואך דא"א למילף מינה דחשיב מעשה קבלה ע"י הכהן גופו. **משא"כ לדרך בתרא**, דלא ילפינן כלל לענין דין 'קידוש', וכ"מ דאתינן למילף מינה הוא רק לענין 'קמיצה' מכלי שע"ג קרקע. **ולדרך בתרא אתי שפיר לשון הגמ'** 'שמע מינה קומצין מכלי שע"ג קרקע', שבאמת זה כ"מ דילפינן מינה. **משא"כ לדרך קמא דתמוה**, שהרי באמת ילפינן מינה גם דין קידוש 'מנחה' ומדוע השמיטה הגמ' דין זה, וכמשנ"ת לעיל.

❖ בביאור ספיקו של רבא האם ילפינן ממנחה או מדם

יעו' בגמ': "צעוי רבא קידוש קומץ מאי ממנחה ילפינן לה או מדם ילפינן לה, הדך פשטא מדם ילפינן לה". **ואפשר לפרש ספיקו של רבא כז' דרכים**. **חדא**. שהנידון הוא בגדרי הלכות, האם אפשר ללמוד דינים מדם למנחות וממנחות לדם. ועי' לשון הגמ' להלן ת. "...ואם איתא לילף מדם, וכי תימא רבי אלעזר מילתא ממילתא לא גמר... מנחה ממנחה יליף, מנחה מדם לא יליף, ומנחה ממנחה מי יליף...". הרי שאלאנו נידון בגמ' בגדרי הדרכות, האם ילפינן מנחה ממנחה, ואפי' מאן דיליף ממנחה מ"מ מנחה מדם לא יליף, וא"כ י"ל שצעוי"ז הוא הנידון של רבא. **אך אפשר לזכור דא"ל**, דהמו"מ של רבא הוא צדימוי מילתא למילתא, ונסתפק האם עבודת קידוש הקומץ דומה לדם ככלי שנוכל ללמוד מהדינים שיש בדם לענין הקומץ.

בשיטת הקרן אורה דילפינן מעבודת דם שקידוש קומץ הוא קבלה

בביאור ספיקו של רבא – האם בקידוש קומץ יש עבודת קבלה

א. **יעו' לשון הגמ' סוטה יד**: "ונותנו לתוך כלי שרת ומקדשו בכלי שרת, למה לי, הא קדשה חדא זימנא. **מידי דהוה אדם**, דם אף על גב דקדישתיה סכין בצואר בהמה הדר מקדיש ליה בכלי שרת, הכא נמי לא שנא". **וע"ע בקר"א** (שם ד"ה ומקדשו) דמההיא סוגיא ודאי מוכח כדרך השניה, שהרי לביאור הגמ' נמצא **שברייטא ערוכה היא שאפשר ללמוד קידוש קומץ מדם**: "ולא מיבעי ליה אלא לענין קידוש ע"ג קרקע, דילמא ילפינן לה ממנחה דמקדשין וקומצין

² אמנם יש לעיין בעיקר המבואר שהטעם שא"א לחזור ולקמוץ הוא משום שכבר נקבע שם קומץ, דלכא"ו יש להוכיח מכ"כ דוכתי שגם אחר שכבר חל שם קומץ אכתי אפשר לחזור ולקמוץ, וכבר נתבאר בענין זה במקר"א. וגם יש להעיר בזה מלשון רש"י בד"ה ליפסל, ועי"ש בגירסת הצ"ק.

קמיצה מכלי שע"ג קרקע

-האם רבא פליג על ר' ירמיה, החילוק בין קידוש קומץ בכלי שע"ג לקידוש מנחה וקמיצה ומקידוש ליפסל, בביאור ספיקו של רבא אם מדם ילפינן - מכלי שע"ג קרקע". וצריך תוספת ביאור בצדדי הספק.

- ב. **ומטו לבאר בזה עפ"י מש"כ האחרונים** (יעו' מקדש דוד סי' ז' אות ב' ובכתבי הגר"ז זבחים יג., וע"ע בחי' הגרא"ל מאלין סי' ל"ז אות ה') **שבעבודת הקבלה אינא תרתי**. גם את עצם קבלת הדם, וגם דין קידוש ע"י כלי שרת [שבגמ' בסוטה יד: מבואר שהדם צריך קידוש גם ע"י הסכין וגם ע"י הכלי שרת שמתקבל בו, אמנם מלבד זאת אשכח בבמה שיש בה דין קבלת דם אפי' שאין בה קידוש כלי שרת. וע"ע בכתבי הגר"ז זבחים יג. שביאר ב' ילפותות בדבר זה]. **והשתא יש להסתפק בגדר ההלכה של קידוש קומץ, שבגמ' בסוטה יד: מבואר להדיא שהוא מדין קידוש כלי שרת** [וכן הוא בסוגיית הגמ' מנחות יג:]: **אך אכתי יש לדון** שמא מלבד דין 'הקידוש' יש בו גם דין 'קבלה' כמו שמצאנו בדם, [והנפק"מ לענין במה שאין בה קידוש כלי שרת, שאם נימא שעכ"פ דין קבלה יש בו הרי צריך ליתן הקומץ בכלי שרת, אבל אם נימא שאין בו דין קבלה ודאי לא בעי ליתן הקומץ בכלי שרת].
- ג. **ולפי"ז מתבאר היטב המ"מ שבגמ', ד"ל דהא הוי פשיטא ליה לרבא דהא דבדם בעינן שלא יהא הכלי ע"ג קרקע הוא משום עבודת הקבלה**, [דלא חשיב שנתקבל ע"י הכהן אם אין הכלי בידו]. **והשתא דין הקומץ תלוי בנידון הנ"ל, שאם נימא שגם בקומץ יש דין קבלה ודאי שא"א ליתן בכלי שע"ג קרקע כמו בעבודת הקבלה שבדם**. **משא"כ אם נימא שיש בו רק דין קידוש כלי, הרי שפיר יש לנו ללמוד מקידוש מנחה דמהני לקדש בכלי שע"ג קרקע**.

שיטת רש"י והרמב"ם שאין הנידון בגדרי עבודת קידוש קומץ

- א. **יעו' לשון רש"י (ד"ה מדם): "מקבלת דם... 'וקידוש קומץ' כנגד קבלת הדם... וקידוש קומץ כנגד קבלה..."**. **ומשמעות דבריו** דבקומץ אין משום עבודת קבלה אלא משום עבודת קידוש בלבד, ודווקא כלפי נידון זה של קידוש הקומץ הוא דאמרינן דדמי לקבלה. **וא"כ הרי מבואר להדיא בדברי רש"י, דהא דסבירא ליה לרבא דמדם ילפינן לה לאו היינו משום דדמי לה בעבודת הקבלה, אלא אדרבא, משום דדמי לה בקידוש הקומץ**.
- ב. **וביותר יש להוכיח כן מדברי רש"י, דיעו' בדבריו (ד"ה קידוש קומץ מאי): "דלא אשכחן בבזיכין כשהוא מסלקן דהיינו קמיצה שיהא נותנו לשום כלי, אלא מיד מקטירו הלכך ליכא למפשט קידוש קומץ מהתם"**. **ומבואר בדבריו, שאם אך היינו מוצאים בבזיכין שצריך לחזור וליתן את הלבונה בכלי אחר שפיר הוי ילפינן מינה לענין קידוש קומץ. ולכא"ו זה ברור שאם היה דין ליתן הלבונה שבבזק לכלי אחר אין בזה משום עבודת קבלה, שהרי כל עיקר עבודת הקבלה הוא בכדי שהדם יהיה בכלי שרת, ומה טעם להעביר הלבונה מהבזק שהוא כלי שרת לכלי אחר. ועל כרחין שנתניתו לכלי אחר היתה לצורך ה'קידוש', ומשום שלענין קידוש היה מקום לומר דבעינן 'מעשה' של קידוש, [וכדחזינן בענין סידרו הקוף]. **ועכ"פ מבואר בזה, דאף בקידוש הלבונה שבבזיכין שברור שאין בה דין קבלה אלא רק דין קידוש גם בזה היה רבא מסתפק ולדון האם בעינן כלי ביד או מהני גם בכלי שע"ג קרקע**. ולכא"ו מוכח בזה דלא כדרכו של הקר"א בביאור ספיקו של רבא.**
- ג. **עוד יש להוכיח משיטת הרמב"ם דהא דרבא מדמי לה לדם אינו מחמת תורת קבלה שבקידוש קומץ. יעו' בהמשך הסוגיא דמתמה האיק יתכן שרבא ס"ל דילפינן דם מדם, והרי חזינן דס"ל שקומץ שקידשו בב' כלים קדוש ומוכח מינה דס"ל דלא דמי לדם**. **ולכא"ו יש לתמוה, שהרי האחרונים (יעו' מקד"ד סי' ז' אות ב') הוכיחו בדעת הרמב"ם שהריעותא של קומץ שחילקו בב' כלים אינו בעבודת 'הקבלה' אלא ב'קידוש' של הקומץ, וע"כ יכול לחזור ולצרפם בכלי אחד**. **והשתא אם נימא שהטעם שרבא פשט שצריך כלי ביד הכהן הוא משום עבודת הקבלה שבקידוש הקומץ, הרי נמצא שאפי' אם רבא היה פושט דלא ילפינן קומץ מדם הרי כ"ז הוא רק לענין הנידון של 'עבודת הקבלה' שבקומץ, ומשום דהוי נקטינן שבקמיצה אין שייך עבודת קבלה**. אבל לענין 'קידוש הקומץ' הרי לכא"ו עכ"פ אין מקום לחלק בין קידוש הדם לקידוש הקומץ, וא"כ בלא"ה תיקשי, האיק יתכן דס"ל לרבא שקידוש לחצאין כשר הרי בדם חזינן שקידוש לחצאין פסול³.

❖ בשיטת הסוברים שספיקו של רבא הוא באופן הילפותא

- א. **יעו' לחם משנה (פ"ג ממעה"ק הי"ב) בביאור ההלכה דצריך ליתן הקומץ בכלי שרת: "...בברייתא בפ"ב דסוטה (דף**

³ ואולי יש לדחות, כדרכו של השיט"מ"ק דאשכחן במנחת חביתין שיש בה קידוש לחצאין, וע"כ קו' הגמ' מה"ת להשוותו לקידוש של דם הרי יותר יש להשוותו לקידוש של מנחה. אך לשון הגמ' משמע שלא הוק' לה מדוע לא ילפינן ממנחה, אלא שהוק' לה מדוע לא ילפינן מדם, ועי'.

קמיצה מכלי שע"ג קרקע

-האם רבא פליג על ר' ירמיה, החילוק בין קידוש קומץ בכלי שע"ג לקידוש מנחה וקמיצה ומקידוש ליפסל, בביאור ספיקו של רבא אם מדם ילפינן -

י"ד ב) אמרו בגמ' דטעמא דילפינן מדם, ואף על גב דבפ"ק דמנחות אבעיא הא לרבא בקידוש קומץ אי ילפינן מדם, לא הוה שמייע ליה הא ברייתא, ואפשר שכשחזור ופשטה שמע לה, ומש"ה אמרינן בגמ' דהדר ביה רבא מההיא דקומץ שחלקו בשני כלים ולא מהא משום דלהא דילפינן מדם מסייע ליה הברייתא...". ומבואר שנקט בעיקר המו"מ של רבא שאין הספק האם עבודת הדם ועבודת הקידוש קומץ חד הם. אלא הוא ספק בדרכי הלימודים, וכמשמעות לשון הגמ' להלן ח. שהנידון הוא האם ילפינן מילתא ממילתא'.

ב. ויעו' בתוס' זבחים מ: (באד"ה לא נצרכה): "ובפ"ק דמנחות משמע דאיתיה בכל חטאות, דקאמר דקומץ אינו קדוש לחצאין משום דילפינן מדם, כל שכן דאית לן למילף דם מדם". הרי להדיא דס"ל לתוס' שהנידון הוא האם אפשר למילף מילתא ממילתא בדם ומנחה דלאו חד ענין הם, וע"כ נקטו תוס' שאם ילפינן הכא לענין קידוש קומץ לחצאין דם ממנחה כ"ש דילפינן לענינים אחרים דם מדם.

ג. וע"ע בלחם משנה, שבאמת יש לפשוט דבר זה מברייתא ערוכה בסוטה יד: אלא דמעיקרא לא הוי שמייע ליה לרבא דבר זה. ולדרכו נמצא, שכל המו"מ של רבא הוא האם אפשר למילף מדם. אך בלשון הגמ' מבואר שספיקו של רבא הוא האם נילף מדם או ממנחה, וא"כ גם אחר דשמייע ליה הברייתא דסוטה יד: שאפשר למילף מדם, אכתי צריך ביאור מה"ת שעדיף ללמוד מדם ולא ממנחה, וצ"ב.

ד. ויעו"ש עוד שהעיר מדברי התוס' בסוגיין: "אבל התוספות ז"ל נתנו טעם אחר משום דסברא הוא דקם רבא בשיטת רב נחמן רביה". וכפשוטו היה מקום לומר דתוס' פליגי בעיקר הביאור בספיקו של רבא, וס"ל כמשנ"ת לעיל שרבא יצא לדון האם עבודת קידוש הקומץ היא עבודת קבלה כמו בדם. אך יעו' לעיל שבתוס' זבחים מ: מבואר להדיא שהנידון של רבא הוא בדרכי הלימודים, ואם נימא כדרכו של הלח"מ שעיקר הנידון הוא האם אפשר ללמוד מדם, א"כ הדרא קו' לדוכתא, שהרי ברייתא ערוכה היא בסוטה יד: דשפיר אפשר ללמוד מדם, וצ"ע.

ה. ועל כרחין צריך לומר באו"א קצת, דהא הוי פשיטא ליה לרבא דשפיר ילפינן דם ממנחה, ועיקר המו"מ הוא הי מינייהו עדיף, האם ללמוד מנחה ממנחה, או למילף קידוש קומץ מקבלת הדם, אך צריך תוספת ביאור בצדדי הספק.

בביאור ד' המיוחס לרשב"א

א. וע"ע בדברי חי' המיוחסים לרשב"א בסוגיין (באד"ה וא"ת): "...ולכך מספקא ליה אי ילפינן קדוש ממנחה אעפ"י שאינה עבודה, משום דאית ליה למילף מנחה ממנחה שהוא מינה, שהכל מנחה, אעפ"י שזה מנחה וזה קומץ ואינה מלאכה אחת. או דנילף מדם שהיא מלאכה כיוצא בה אעפ"י שהם שני מינים". וגם בזה מבואר כהאופן השני, שהנידון של רבא הוא בדרכי הלימודים, אלא שמבואר בזה עוד, דהא הוי פשיטא ליה לרבא, והא דבעי רבא למילף מדם היינו משום דהא הוי פשיטא לן שעבודת קידוש הקומץ דומה לעבודת קבלת הדם. אלא שבדבר זה גופיה נסתפק רבא, הי מינייהו עדיף האם עדיף ללמוד קידוש קומץ מקידוש מנחה דתרווייהו מנחה הם, או שמא י"ל דעדיף למילף עבודה מעבודה דדמי לה, וע"כ יש לדמות קידוש קומץ שהוא עבודת קבלה מקבלת הדם.

ב. ובביאור הדמיון בין קידוש קומץ לקבלת הדם, יעו' מש"כ ברשב"א בביאור החילוק בין קידוש הלבונה שבבזיכין לקידוש קומץ (שם באד"ה וי"ל): "ומ"מ לא דמי ממש לקידוש שנעשה בידים, שלאחר שקדשו נותנו בכלי כקדוש קומץ של מנחה, ולהכי לא מדמה ליה למנחה... אלא מדם משום דהוי עבודה כוונתיה... אעפ"י שאינו בדמיון אחד דזה נעשה בידים וזה ממילא...". כלומר, דשאני קידוש הלבונה שבבזיכין מקידוש הקומץ בכלי שני, דקידוש בזיכין אינו נעשה בידים אלא ממילא, שהרי כבר היה בכלי מקודם לכן ואין כאן 'מעשה' של קידוש, משא"כ קידוש הקומץ שצריך לעשותו בידים.

ג. ודבריו צריכים תוספת ביאור, דיעו' סוגיית הגמ' בזבחים יג: "...בשלמא קומץ היינו שוחט... אלא נותן בכלי מאי ניהו, אילימא דדמי לקבלה, מי דמי, התם ממילא הכא איהו קא שקיל ורמי...". ומבואר, שנקטה הגמ' שיש חילוק בין קידוש קומץ לקבלת הדם מפני שקבלת הדם אינה נעשית בידים שהרי הוא מחזיק הכלי והקבלה נעשית 'ממילא' משא"כ קידוש קומץ דהו"ל מעשה בידים. ולכא' הוא דלא כמבואר בדברי הרשב"א שקידוש דם חשיב קידוש בידים. וביותר יש לתמוה, שאם נימא שעדיף לדון קידוש בידים מקידוש בידים א"כ יותר הו"ל לדמות קידוש קומץ שנעשה בידים לקידוש מנחה בביסא דהו"ל קידוש בידים מאשר לקידוש דם שנעשה ממילא, ובדברי רבא מבואר דקידוש קומץ

קמיצה מכלי שע"ג קרקע

-האם רבא פליג על ר' ירמיה, החילוק בין קידוש קומץ בכלי שע"ג לקידוש מנחה וקמיצה ומקידוש ליפסל, בביאור ספיקו של רבא אם מדם ילפינן - דמי יותר לקידוש בידים, וצ"ב.

ד. **אך יעו' במסקנת הסוגיא שם:** "לעולם דדמי לקבלה, ודקאמרת הכא ממילא התם איהו קא שקיל ויהיב, כיון דאידי ואידי מתן כלי הוא מה לי ממילא מה לי קא שקיל ויהיב". ועיי"ש ברש"י (ד"ה לעולם): "...ומתן כלי במנחה כקבלה בדם". כלומר, דכיון שהעיקר העבודה הוא הקבלה, הרי יש לנו לדון על התכלית שע"י מעשה שלו יתקבל בתוך הכלי וע"כ אין נפק"מ אם נעשה בידים או ע"י שהוא תופס הכלי לצורך הקבלה. ולפ"ז וודאי צריך לומר שזהו שכוונת הרשב"א, שמה שחילק בין קידוש בידים לקידוש דממילא אין הכוונה האם הנתינה לתוך הכלי נעשית בידים, דכל שנחשב שהכהן הוא העושה את עבודת הקבלה הרי ה"ל כמעשה בידים אפי' שכניסת הדם נעשית ממילא. ועיקר החילוק הוא בין קידוש הלבונה ע"י הבזיכין לבין קידוש הקומץ, שכיון שהלבונה כבר היתה בו מקודם לכן נמצא שאינה טעונה עבודת קבלה, משא"כ קידוש הקומץ בנתינת כלי שהוא טעון עבודת קבלה.

ה. **באופן, שלדעת הרשב"א הטעם שרבא סבור דבעינן למילף קידוש קומץ מקבלת הדם,** הוא משום שבתרומתו מתקיימת עבודת הקבלה, וע"כ י"ל שבגדרי ואופני הלימודים יותר יש לדמות מילתא למילתא ולמילף קידוש קומץ מקבלת הדם, מאשר לדמות מילתא למילתא ולמילף מנחה ממנחה.

ו. **אך לכאור' כ"ז לא ניחא לדעת רש"י,** דיעו' לעיל דמשמע בדבריו שהסוגיא נקטה בפשיטות שקידוש קומץ אינו משום לתא דקבלה אלא משום לתא דדם, ומבואר עוד בדבריו דשפיר היה מקום ללמוד מבזיכין לקידוש קומץ, משום דתרווייהו עבודת קידוש ולא עבודת קבלה, [וגם הוא להדיא דלא כהרשב"א שנקט שא"א ללמוד קומץ מבזיכין]. וצ"ע.

ז. **וע"ע בחי' הגרא"ל מאלין (סי' ל"ז אות ה') באר"א קצת,** יעוי"ש דהא הוי פשיטא ליה שהגם שבדם נאמרו ב' הלכות, קידוש קומץ וקבלה: "אכן במנחה לא ילפינן מדם עצם עבודת הקבלה כ"א שטעון כלי שרת... ועבודת הקבלה שבמנחה היא רק מפני שנצרכת לקידוש כ"ש ולא סגי דלא יהיב... ואשר ע"כ נסתפק רבא, אי הואיל וכל עצם עבודת הקבלה בקידוש קומץ היא לקדשו בכ"ש, א"כ אופן מעשה הקידוש ועבודתה נלמד מקידוש מנחה ולא מדם, דבדם איכא עבודת קבלה מיוחדת משא"כ במנחה, ומקדשין בכלי שע"ג קרקע, או דילמא, מאחר דסו"ס צריך לחול על מעשה הקידוש קומץ שם עבודת קבלה הרי היא נלמדת מדם ולא מקידוש מנחה, ואין מקדישם בכלי שע"ג קרקע". וי"ל בדבריו, ואכ"מ.